

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.07.2016, sen. zn. 29 ICdo 49/2014, ECLI:CZ:NS:2016:29.ICDO.49.2014.1

Číslo: 16/2018

Právní věta:

Odpovědnost za škodu způsobenou insolvenčním správcem při výkonu jeho funkce je odpovědností bez zřetele na zavinění (tzv. objektivní odpovědností).

Pouhá volba některého z předepsaných (taxativně určených) způsobů zpeněžení (jak jsou obsaženy v ustanovení § 286 odst. 1 insolvenčního zákona) insolvenčním správcem sama o sobě nevede k závěru, že insolvenční správce při výkonu funkce porušil zákonem stanovenou nebo soudem uloženou povinnost, ani k závěru, že porušil povinnost postupovat s odbornou péčí.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.07.2016

Spisová značka: 29 ICdo 49/2014

Číslo rozhodnutí: 16

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Insolvenční správce, Náhrada škody

Předpisy: § 286 odst. 1 IZ
§ 37 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 3. 2014, sp. zn. 38 ICm 2164/2011, 103 VSPH 28/2013 (KSPH 37 INS 1460/2009).

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou podanou 2. 8. 2011 se žalobce Auto B., spol. s r. o. (coby dlužník v konkursu), domáhal vůči žalovanému I., v. o. s., toho, aby do majetkové podstaty žalobce zaplatil částku 6,5 miliónu Kč, jako náhradu škody, kterou mu měl žalovaný způsobit jako insolvenční správce jeho majetkové podstaty tím, že v insolvenčním řízení zpeněžil (kupní smlouvou ze dne 19. 4. 2010) pod cenou (za 8 miliónů Kč) majetek ve vlastnictví žalobce, konkrétně označenou provozovnu v K. (dále jen „provozovna“), přičemž nabyvatel provozovny ji s krátkým časovým odstupem následně prodal (kupní smlouvou z 5. 11. 2010) za 14,5 miliónu Kč.

2. Rozsudkem ze dne 18. 10. 2012, č. j. 38 ICM 2164/2011-56, Krajský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“) žalobu zamítl (za účasti Generali Pojišťovny a. s. jako vedlejšího účastníka řízení na straně žalovaného) [bod I. výroku].

3. Insolvenční soud vyšel při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku zejména z toho, že:

[1] Usnesením ze dne 7. 5. 2009, č. j. KSPH 37 INS 1460/2009-A-23, zjistil insolvenční soud úpadek žalobce a usnesením ze dne 10. 11. 2009 (správně jde o usnesení ze dne 9. 11. 2009, zveřejněné v insolvenčním rejstříku dne 10. 11. 2009), č. j. KSPH 37 INS 1460/2009-B-98, které nabylo právní moci dne 2. 2. 2010, prohlásil insolvenční soud konkurs na majetek žalobce.

[2] Žalovaný je insolvenčním správcem dlužníka, na kterého přešlo prohlášením konkursu právo nakládat s majetkem dlužníka.

[3] Zjištěné pohledávky přihlášených věřitelů A. I. LIMITED (dále jen „věřitel A“) a Q. I. LLC (dále jen „věřitel Q“) byly zajištěny zástavním právem váznoucím na majetku dlužníka (na provozovně).

[4] Zajištění věřitelé (věřitel A a věřitel Q) udělili žalovanému dne 29. 1. 2010 společný pokyn k prodeji provozovny. Následně žalovaný započal s prodejem provozovny a oznámení o zahájení výběrového řízení bylo zveřejněno i v insolvenčním rejstříku.

[5] Po ukončení výběrového řízení udělili věřitel A a věřitel Q insolvenčnímu správci dne 29. 3. 2010 závazný pokyn k prodeji provozovny společnosti R. S., s. r. o. (dále jen „společnost R“), za částku 8 miliónů Kč, která byla nejvyšší nabídkou.

[6] Žalovaný (jako prodávající) prodal společnosti R (jako kupující) provozovnu kupní smlouvou ze dne 19. 4. 2010 (dále jen „kupní smlouva“) za částku 8 miliónů Kč.

[7] Insolvenční soud souhlasil s uzavřením kupní smlouvy dne 29. 4. 2010 (správně 1. 6. 2010, B-172).

[8] Společnost R (jako prodávající), prodala společnosti G. R., s. r. o. (jako kupující) provozovnu kupní smlouvou ze dne 5. 11. 2010 za částku 14,5 miliónu Kč.

4. Na tomto základě dospěl insolvenční soud - vycházející z ustanovení § 5 písm. b), § 36 a § 293 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) - k následujícím závěrům:

[1] Žalovaný neporušil při výkonu funkce insolvenčního správce žádná ustanovení insolvenčního zákona. Při prodeji provozovny (totiž) postupoval podle § 36 insolvenčního zákona svědomitě a s odbornou péčí.

[2] Žalovaný se podle § 293 insolvenčního zákona řídil pokyny zajištěných věřitelů při zpeněžování části majetkové podstaty a podle jejich pokynů uskutečnil prodej provozovny. Námitka, že tím poškodil nezajištěné věřitele a že nepostupoval v souladu s § 5 písm. b) insolvenčního zákona, není důvodná, neboť zajištění a nezajištění věřitelé nejsou ve stejném nebo obdobném postavení. Pouze zajištění věřitelé mají právo udělit insolvenčnímu správci souhlas ohledně prodeje nebo nakládání se zajištěným majetkem; těmito pokyny je insolvenční správce také vázán a nemá důvod je odmítnout.

[3] Žalovaný prováděl správu a zpeněžení provozovny s odbornou péčí a podle pokynů

zajištěných věřitelů a insolvenčního soudu. V souladu s § 298 insolvenčního zákona pak následně vydal výtěžek zpeněžení zajištěným věřitelům.

[4] Rozdíl mezi kupní cenou podle kupní smlouvy z 19. 4. 2010 a kupní cenou podle kupní smlouvy z 5. 11. 2010 nelze považovat za škodu; rozdíl cen je odrazem odlišné makroekonomické situace na trhu s nemovitostmi a vývoje cen v časovém období.

[5] Žalovaný splnil všechny povinnosti insolvenčního správce, takže nedošlo k poškození žádných věřitelů (lhostejno, zda zajištěných nebo nezajištěných).

[6] Úprava odpovědnosti za škodu způsobenou insolvenčním správcem v souvislosti s výkonem jeho funkce je založena na současném splnění předpokladů, jimiž jsou výkon funkce insolvenčního správce, vznik škody a příčinná souvislost mezi výkonem funkce insolvenčního správce a vznikem škody. Není-li dán, byť pouze jediný z předpokladů odpovědnosti, nemůže být žaloba úspěšná. Závěr o příčinné souvislosti mezi výkonem funkce insolvenčního správce a vznikem škody lze učinit jen tehdy, kdyby se věřitelé mohli domoci (nebýt pochybení insolvenčního správce) vyššího uspokojení, tedy jen kdyby toto právo skutečně existovalo. Proto insolvenční soud zkoumal, zda v daném případě došlo postupem insolvenčního správce k poškození práv věřitelů.

[7] Otázka příčinné souvislosti je otázkou skutkovou, nikoli právní, neboť v řízení se zjišťuje, zda protiprávní úkon či škodná událost a vznik škody na straně žalobce jsou ve vzájemném poměru příčiny a následku; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2002, sp. zn. [21 Cdo 300/2001](#) (rozsudek je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupný na webových stránkách Nejvyššího soudu).

[8] Ve výkonu funkce insolvenčního správce neshledal insolvenční soud (jak uvedeno výše) žádné pochybení. Stejně tak nebyla prokázána škoda; tu nelze odvozovat od následného prodeje provozovny dalšímu zájemci. Škodu by bylo možno uplatňovat, pouze kdyby se v rámci insolvenčního řízení našli zájemci, kteří by ve výběrovém řízení za dodržení všech jeho podmínek nabídli vyšší cenu a insolvenční správce by to nechal bez odezvy. O tento případ však nejde, když provozovna byla prodána zájemci s nejvyšší nabídkou, což žalobce nevyvrátil a ani nikdy netvrdil. Nejsou tedy splněny zákonné podmínky pro vznik škody a žaloba není důvodná.

5. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 5. 3. 2014, č. j. 38 ICm 2164/2011, 103 VSPH 28/2013-88 (KSPH 37 INS 1460/2009), potvrdil rozsudek insolvenčního soudu v zamítavém výroku o věci samé (první výrok).

6. Odvolací soud vyšel dále z toho, že insolvenční soud šetřil stížnost společnosti Š. A., a. s. (dále jen „společnost Š“), na postup žalovaného při zpeněžování provozovny, přičemž uzavřel, že žalovaný postupoval v souladu se svými povinnostmi insolvenčního správce. Věřitelé uplatnili v insolvenčním řízení zajištěné pohledávky ve výši 18 946 591,82 Kč a 2 899 838,78 Kč (celkem 21 846 429,50 Kč). Pro účely insolvenčního řízení (respektive případné reorganizace) byla provozovna oceněna na částku 16 milionů Kč. V situaci, kdy ani při zpeněžení za tuto částku by z výtěžku zpeněžení nemohly být uspokojeny pohledávky nezajištěných věřitelů, nebyl důvod odmítnout pokyny zajištěných věřitelů.

7. Po přezkoumání odvoláním napadeného rozhodnutí pak odvolací soud – vycházející z ustanovení § 37 odst. 1 insolvenčního zákona a § 293 insolvenčního zákona (ve znění účinném do 31. 12. 2013) – dospěl k následujícím závěrům:

[1] Ustanovení § 293 insolvenčního zákona zdůrazňuje právo zajištěného věřitele ovlivnit rozsah uspokojení jeho zajištěné pohledávky. Zajištěný věřitel může dávat insolvenčnímu správci pokyny směřující ke zpeněžení (§ 286 insolvenčního zákona). Toto oprávnění navazuje na § 230 odst. 2 insolvenčního zákona umožňující zajištěnému věřiteli vydávat insolvenčnímu správci závazné pokyny směřující ke správě předmětu zajištění. Tato ustanovení tvoří logický celek vyjímající správu a zpeněžování předmětu zajištění z obecné úpravy insolvenčního zákona. Základním principem je přenesení rozhodovací pravomoci ve věci volby způsobu prodeje na zajištěného věřitele. Při postupu podle § 293 insolvenčního zákona nebude při prodeji použit § 286 odst. 2 insolvenčního zákona a § 289 odst. 1 věta první insolvenčního zákona (o způsobu prodeje nebude rozhodovat věřitelský orgán a insolvenční soud).

[2] Pokyny zajištěného věřitele může insolvenční správce odmítnout pouze tehdy, předpokládá-li důvodně na základě vlastních informací možnost zpeněžit předmět zajištění výhodněji než postupem stanoveným pokynem zajištěného věřitele nebo společným pokynem zajištěných věřitelů. Toto oprávnění souvisí s ochranou práv dlužníka, který je oprávněn očekávat od insolvenčního správce rozhodnutí maximalizující výtěžek zpeněžení majetkové podstaty, a tím případné snížení jeho zůstatkové výše dluhu. Pokyny zajištěného věřitele však nemohou nahradit souhlas soudu.

[3] V projednávané věci se žalovaný řídil při zpeněžování provozovny společným pokynem zajištěných věřitelů, aby tak učinil ve výběrovém řízení, v němž kritériem pro výběr nabídky byla nabídnutá cena, oznámil zahájení výběrového řízení a poté, co obdržel nejvyšší nabídku (8 milionů Kč), uzavřel se souhlasem zajištěných věřitelů kupní smlouvu.

[4] Zajištění věřitelé udělili souhlas s uzavřenou kupní smlouvou (ve znění dodatku z 20. 4. 2010) podáními z 27. 5. 2010, respektive 28. 5. 2010 a insolvenční soud 1. 6. 2010.

[5] Pro posouzení odpovědnosti žalovaného za škodu je rozhodné porušení zákonné povinnosti nebo povinnosti uložené rozhodnutím soudu jakož i to, že žalovaný nepostupoval při výkonu funkce s odbornou péčí. V procesu zpeněžování zajištěného majetku podle pokynu zajištěných věřitelů má insolvenční správce řadu povinností. První z nich představuje jeho právo a zároveň povinnost odmítnout pokyn zajištěných věřitelů a předložit jej k přezkoumání soudu v rámci jeho dohlédací činnosti.

[6] V projednávané věci přicházely v úvahu (ve smyslu § 286 insolvenčního zákona) i jiné způsoby zpeněžení provozovny (veřejnou dražbou nebo prodejem podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí). Oba tyto způsoby zpeněžení by si vyžádaly vyšší náklady s nejistým výsledkem co do možnosti zpeněžit provozovnu za vyšší cenu.

[7] V situaci, kdy pohledávky zajištěných věřitelů by nebyly zcela uspokojeny z výtěžku zpeněžení provozovny ani kdyby se podařilo zpeněžit provozovnu za odhadní cenu 16 milionů Kč, a kdy zvoleným způsobem zpeněžení by mohli být poškozeni pouze zajištění věřitelé, dovedl odvolací soud, že insolvenční správce neměl žádný důvod odmítnout pokyny zajištěných věřitelů.

[8] Proces zpeněžování provozovny pak probíhal podle ustanovení insolvenčního zákona [kupující byl vybrán na základě výběrového řízení podle pokynů zajištěných věřitelů, kteří vyslovili (stejně jako insolvenční soud) souhlas s kupní smlouvou uzavřenou se společností s nejvyšší nabídkou]. Odvolací soud tak nemá (shodně s insolvenčním soudem) za prokázané porušení zákonných povinností nebo povinností uložených rozhodnutím soudu žalovaným a nelze ani dovést, že by žalovaný nepostupoval při zpeněžování provozovny s odbornou péčí.

[9] Žalobcovy námitky, že provozovna se nenacházela na zamořeném pozemku a že by ji bylo možné zpeněžit výhodněji, se zakládají na obecných tvrzeních a spekulacích, jež však nemají oporu ani v žalobcových konkrétních tvrzeních, ani v důkazech k nim.

[10] Odvolací soud shrnuje, že v projednávané věci nebylo prokázáno, že by žalovaný porušil při zpeněžování provozovny své povinnosti a „postupoval“ (správně nepostupoval) s odbornou péčí, a není tak naplněn základní předpoklad odpovědnosti žalovaného za škodu podle § 37 odst. 1 insolvenčního zákona; proto nebylo třeba se zabývat ostatními předpoklady této odpovědnosti.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, namítaje, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

9. Dovolatel cituje ustanovení § 37 insolvenčního zákona a odtud dovozuje, že insolvenční správce odpovídá za škodu i dlužníku (tedy jemu), vytýkaje soudům nižších stupňů, že tuto skutečnost při svém rozhodování žádným způsobem nezohlednily (braly v potaz pouze věřitele, přičemž dospěly k závěru, že ti nebyli poškozeni postupem insolvenčního správce).

10. Dovolatel přitom nesouhlasí ani s posledně označeným závěrem, maje za to, že zpeněžením provozovny za cenu výrazně nižší, než byla její skutečná hodnota, byli poškozeni jak věřitelé (a to nejen nezajištění věřitelé), tak dlužník. Z výtěžku zpeněžení provozovny totiž věřitelé budou uspokojeni v menší míře, než kdyby došlo ke zpeněžení za cenu skutečnou. Že „skutečná cena“ byla daleko vyšší, pak podle dovolatele prokazuje to, že velmi krátce poté (takže nemohlo dojít ke zhodnocení nemovitosti ani ke změně cen na realitním trhu) provozovna nabyta (koupila) za „daleko vyšší“ cenu jiná osoba. Insolvenční správce pak měl o „skutečné ceně“ povědomí, jelikož provozovna byla v insolvenčním řízení oceněna znaleckým posudkem.

11. Dovolatel tedy míní, že žalovaný pochybil, jestliže přijal pokyny zajištěných věřitelů, které poškozovaly nejen ony věřitele, ale i ostatní účastníky insolvenčního řízení, včetně dovolatele. K tomu poukazuje na to, že možnost odchytil se od pokynů zajištěných věřitelů dává insolvenčnímu správci ustanovení § 293 odst. 1 insolvenčního zákona (jež cituje). Skutečnost, že předmět zajištění lze zpeněžit výhodněji, byla podle dovolatele více než zřejmá, a dovolatel je tak názoru, že spíše než výběrovým řízením, o jehož vedení má též pochybnosti, bylo na místě provést veřejnou dražbu, která je nejen transparentnější, ale jejíž provedení by jistě přineslo do majetkové podstaty vyšší výtěžek; navíc by byl osloven daleko širší okruh možných zájemců o koupi provozovny.

12. Žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, maje napadené rozhodnutí za správné. K tomu ve shodě se svými předchozími vyjádřeními opakuje, že postupoval v souladu s pokyny zajištěných věřitelů, jež neměl důvod odmítnout. Navíc dle § 289 odst. 2 insolvenčního zákona při prodeji mimo dražbu lze stanovit kupní cenu pod cenu odhadní. Insolvenční správce přitom přihlédne k nákladům, které by jinak bylo nutné vynaložit na správu zpeněžovaného majetku. Žalovaný proto tvrdí, že svým postupem při správě a zpeněžení provozovny neporušil žádnou povinnost uloženou mu právními předpisy a rozhodnutím insolvenčního soudu, včetně povinnosti postupovat při výkonu funkce insolvenčního správce svědomitě a s odbornou péčí. Dále zdůrazňuje,

že žádná škoda nevznikla, když v době zpeněžování provozovny zde nebylo lepší nabídky, než kterou akceptoval. Na tom nemění nic ani to, že nabyvateli provozovny se později podařilo ji zpeněžit výhodněji.

13. Vedlejší účastník ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout jako bezdůvodné, maje rovněž napadené rozhodnutí za správné. K tomu ve shodě se svými předchozími vyjádřeními rovněž opakuje, že žalovaný postupoval v souladu s pokyny zajištěných věřitelů, jež neměl důvod odmítnout. Ze žalobních tvrzení a ze žalobcem předložených důkazů pak nelze dovodit porušení povinností žalovaným. Nesouhlasí ani s tvrzením o vzniku škody a její výši, uváděje, že nelze vycházet z toho, že za částku 16 milionů Kč určenou jako obvyklá cena provozovny ve znaleckém posudku by se provozovnu skutečně podařilo prodat. V žádném případě však dovolateli nemohla vzniknout škoda v jím tvrzené výši (6 500 000 Kč) počítané jako rozdíl mezi kupní cenou 14,5 milionu Kč a 8 milionů Kč. Vzhledem k výše řečenému pak nelze dovodit ani existenci příčinné souvislosti.

III.

Přípustnost dovolání

14. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sen. zn. [29 ICdo 33/2014](#), uveřejněné pod č. 92/2014 Sb. roz. obč.).

15. Dovolání v dané věci je přípustné podle § 237 o. s. ř., jelikož napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena (otázka předpokladů odpovědnosti insolvenčního správce za škodu způsobenou při výkonu funkce).

IV.

Důvodnost dovolání

16. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

17. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

18. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

19. Podle ustanovení § 37 insolvenčního zákona (ve znění, jež nedoznalo změn od přijetí insolvenčního zákona) insolvenční správce odpovídá za škodu nebo jinou újmu, kterou dlužníku, věřitelům nebo třetím osobám způsobil tím, že při výkonu své funkce porušil povinnosti, které jsou mu uloženy zákonem nebo rozhodnutím soudu, jakož i tím, že při jejím výkonu nepostupoval s odbornou péčí. Této odpovědnosti se insolvenční správce zproští, jen když prokáže, že škodě nebo jiné újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm bylo možné spravedlivě požadovat se zřetelem k průběhu insolvenčního řízení (odstavec 1). Podle odstavce 1 insolvenční správce odpovídá i za škodu nebo jinou újmu způsobenou osobami, kterých použil k plnění svých úkolů. To platí i pro zaměstnance dlužníka, působící v rozsahu své dosavadní činnosti, nebo pro jiné osoby ve smluvním vztahu s dlužníkem (odstavec 2). Insolvenční správce odpovídá za škodu nebo jinou újmu, která věřiteli s pohledávkou za majetkovou podstatou vznikla tím, že nemohla být uspokojena jeho pohledávka vzniklá na základě právního úkonu insolvenčního správce; této

odpovědnosti se insolvenční správce zproští, jen když prokáže, že v době, kdy tento právní úkon činil, nemohl poznat, že majetková podstata nebude stačit k úhradě jím vzniklé pohledávky za majetkovou podstatou (odstavec 3). Právo na náhradu škody nebo jiné újmy proti insolvenčnímu správci se promlčí do dvou let poté, kdy se poškozený dozvěděl o výši škody a odpovědnosti insolvenčního správce, nejpozději však do tří let, a jde-li o škodu způsobenou úmyslným trestným činem, za který byl správce pravomocně odsouzen, nejpozději do deseti let od skončení insolvenčního řízení (odstavec 4).

20. Dle ustanovení § 293 insolvenčního zákona (ve znění účinném do 31. 12. 2013, pro věc rozhodném), jde-li o zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, která slouží k zajištění pohledávky, je insolvenční správce vázán pokyny zajištěného věřitele směřujícími ke zpeněžení; je-li zajištěných věřitelů více, mohou tyto pokyny udělit insolvenčnímu správci pouze společně. Insolvenční správce může tyto pokyny odmítnout, má-li za to, že předmět zajištění lze zpeněžit výhodněji; v takovém případě požádá insolvenční soud o jejich přezkoumání v rámci dohlédací činnosti.

21. Podle zvláštní části důvodové zprávy k vládnímu návrhu insolvenčního zákona, který projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 4. volebním období 2002 - 2006 jako tisk č. 1120 (k § 36 a 37):

„V ustanovení § 37 je nově koncipována odpovědnost správce (na principu obdobném tomu, jakým odpovídají statutární orgány obchodních společností) za škody a jiné újmy způsobené porušením povinností správce. Zvláštní skutková podstata je věnována újmám vzniklým tím, že nemohla být uspokojena pohledávka za majetkovou podstatou (§ 37 odst. 3). V § 37 odst. 4 pak osnova formuluje subjektivní i objektivní promlčecí lhůty k uplatnění práva na náhradu škody proti insolvenčnímu správci, přičemž co do délky těchto lhůt si bere za vzor občanskoprávní úpravu.“

22. Již důvodová zpráva tedy vybízí ke srovnání odpovědnosti insolvenčního správce za škodu způsobenou při výkonu funkce s odpovědností statutárního orgánu obchodní společnosti za škodu způsobenou při výkonu funkce, jež byla v rozhodné době (do 31. 12. 2013) upravena zákonem č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníkem (dále jen „obch. zák.“), jako objektivní odpovědnost za škodu s možností liberace (srov. § 373 a násl. obch. zák., ve spojení s § 757 obch. zák.).

23. Přímo z dikce ustanovení § 37 odst. 1 insolvenčního zákona se pak podává, že odpovědnost za škodu způsobenou insolvenčním správcem při výkonu jeho funkce je odpovědností bez zřetele na zavinění (tzv. objektivní odpovědností) založenou na současném splnění následujících předpokladů:

[1] Porušení povinnosti při výkonu funkce insolvenčního správce.

[2] Vznik škody.

[3] Příčinná souvislost mezi porušením povinnosti při výkonu funkce insolvenčního správce a vznikem škody.

24. Splnění těchto předpokladů musí být v řízení jednoznačně zjištěno.

25. Insolvenční správce se pak může odpovědnosti za škodu zprostit, prokáže-li (důkazní břemeno leží na něm), že škodě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm bylo možné spravedlivě požadovat se zřetelem k průběhu insolvenčního řízení (§ 37 odst. 1 věta druhá insolvenčního zákona).

26. Závěr, že jde o objektivní odpovědnost za škodu (nebo jinou újmu) podporuje i judikatura k výkladu obdobně formulovaných ustanovení v zákonech, jež se týkají výkonu funkce notářem (srov.

např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. [25 Cdo 5080/2009](#)), daňovým poradcem (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2012, sp. zn. [25 Cdo 3186/2010](#)) nebo dražebníkem (jde-li o odpovědnost podle § 63 odst. 4 zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách) [srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2011, sp. zn. [21 Cdo 3084/2010](#)].

27. Napadené rozhodnutí pak spočívá na závěru, že nebyl naplněn již první z uvedených předpokladů odpovědnosti za škodu (takže odvolací soud nezkoumal existenci předpokladů dalších).

28. K tomu Nejvyšší soud uvádí následující:

[1] Předpoklad spočívající v porušení povinnosti při výkonu funkce insolvenčního správce může být (jak rozpoznal i odvolací soud) naplněn třemi základními formami (plynoucími z dikce § 37 odst. 1 insolvenčního zákona), a to tím, že:

1. insolvenční správce porušil při výkonu funkce povinnosti, které jsou mu uloženy zákonem, nebo
2. insolvenční správce porušil při výkonu funkce povinnosti, které jsou mu uloženy rozhodnutím soudu, anebo
3. insolvenční správce nepostupoval při výkonu funkce s odbornou péčí.

[2] K povinnosti insolvenčního správce postupovat při výkonu funkce s odbornou péčí Nejvyšší soud především zdůrazňuje, že insolvenční správce je zjednodušeně řečeno správcem cizího majetku, konkrétně správcem majetku dlužníka nebo majetku ve vlastnictví jiných osob, na který se po dobu trvání účinků insolvenčního řízení pohlíží jako na dlužníkův majetek.

[3] Povinnost insolvenčního správce postupovat při výkonu funkce s odbornou péčí je přitom povinností vyššího stupně než povinnost postupovat při výkonu funkce s „péčí řádného hospodáře“ (srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. [23 Cdo 5194/2009](#), rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2014, sp. zn. [29 Cdo 1043/2012](#), rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. [29 Cdo 2631/2012](#), uveřejněného v časopise Soudní judikatura č. 11, ročníku 2015, pod č. 129, nebo rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2014, sp. zn. [29 Cdo 2837/2012](#)).

[4] V mezích dovolacích námitek Nejvyšší soud nesdílí výtku dovolatele, že soudy nezohlednily, že insolvenční správce odpovídá za škodu i dlužníku (jemu). Z napadeného rozhodnutí je patrné, že odvolací soud bral uvedenou skutečnost v potaz, když provedl rozbor ustanovení § 293 insolvenčního zákona v rozhodném znění s přihlédnutím k ochraně práv dlužníka (srov. bod [2] reprodukce závěrů odvolacího soudu).

[5] S odvolacím soudem lze souhlasit především v tom, že pouhá volba některého z předepsaných (taxativně určených) způsobů zpeněžení, jak jsou (v rozhodné době byly) obsaženy v ustanovení § 286 odst. 1 insolvenčního zákona, insolvenčním správcem, tedy:

- 1/ zpeněžení veřejnou dražbou podle zvláštního právního předpisu [odstavec 1 písm. a)], nebo
- 2/ zpeněžení prodejem movitých věci a nemovitostí podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí [odstavec 1 písm. b)], anebo
- 3/ zpeněžení prodejem majetku mimo dražbu [odstavec 1 písm. c)],
sama o sobě nevede k závěru, že insolvenční správce při výkonu funkce porušil zákonem

stanovenou nebo soudem uloženou povinnost, ani k závěru, že porušil povinnost postupovat s odbornou péčí.

[6] Přílehlavý je též úsudek odvolacího soudu, že v situaci, kdy částka, za kterou provozovna měla být a byla zpeněžena prodejem mimo dražbu, neodpovídala ani výši zajištěných pohledávek, nebyl důvod usuzovat na nepoctivý záměr věřitelů při udělení společného pokynu ke zpeněžení provozovny prodejem mimo dražbu, jakož i závěr, že insolvenční správce neměl (objektivní) důvod odmítnout takový pokyn. Nevyšly-li v řízení najevo žádné okolnosti, jež by prokazovaly nedostatky v postupu výběrového řízení, které vyústilo ve zpeněžení provozovny prodejem mimo dražbu, ani žádné konkrétní okolnosti (přičitatelné k tíži postupu insolvenčního správce), jež by právě ohledně provozovny měly vést k závěru, že zvolený způsob zpeněžení (prodejem mimo dražbu) byl pro majetkovou podstatu nevýhodný, pak jen to, že insolvenční správce nepřikročil ke zpeněžení provozovny veřejnou dražbou (respektive že neoponoval pokynu zajištěných věřitelů ke zpeněžení prodejem mimo dražbu), nevede k závěru o porušení povinnosti postupovat s odbornou péčí.

[7] Závěr, že insolvenční správce nepostupoval při zpeněžení provozovny s odbornou péčí, neplyne ani z následného zjištění, že nabyvatel provozovny ji s relativně krátkým časovým odstupem dále zpeněžil za částku vyšší. Z takového následného zpeněžení úsudek, že správce nepostupoval při předchozím zpeněžení s odbornou péčí, bez dalšího odvodit nelze.

29. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].